

Jean-Philippe Rameau (1683 Dijon - 1764 Paris)

Nejvýznamnější v oblasti clavecinové hudby je jeho sbírka cembalových koncertů s názvem **Pieces de clavecin en concerts (1741)**

jedná se o typ koncertu, který se liší od koncertů italské proveniencí.

Hlavní roli v těchto koncertech tedy hraje cembalo, osatati dva melodické nástroje mají pouze doprovodnou funkci. Tyto ostatní nástroje jsou flétna (n. housle) a gamba.

Tyto koncerty mají 3-5 vět vždy v téže tónině a téměř výhradně nesou názvy poetické či jména určitých osob.

Stylově stojí tyto koncerty na rozhraní doznívajícího baroka, galantního stylu a klasicismu.

FRANCOIS COUPERIN (1668 Paris - 1733 Paris)

má přízvisko le grand. Synovec Louise Couperina, syn Charlese, rovněž hudebníka.

Nekomponoval díla pro jeviště, ačkoliv - jak můžeme soudit podle jeho komorních děl, například podle Apotheós - divadelní nadání mu nescházelo.

Ačkoliv byl jedním z nejlepších cembalistů na světě, nepodnikal žádné koncertní cesty ani žádné triumfální koncerty, jeho život byl plně spjat s francouzským dvorem. Jeho životní osudy i umělecká dráha bývají přirovnávány k Bachovi. Podobně jako Bach hodně muzicíroval se svou rodinou a měl takový malý rodinný ansámbl. Lze říci, že Couperin sloužil králi, církvi a vyučování.

Dílo: **Les Nations z r. 1726**, které jsou vlastně přepracováním jeho triových sonát

učebnice cembalové hry s názvem **L Art de toucher z r. 1716**

Jeho kantáty byly po r. 1725 ihned zařazovány na program čerstvě založených Concert spirituels. Jako jeden z prvních počal ve Francii komponovat triové sonáty, v nichž uplatňoval řadu italienismů, např. homofonní způsob kompozice, rychlá tempa, tiraty ve smyčcích, výrazná melodie, průtahy ovlivňující harmonický průběh, apod. Typicky francouzské je propracování rytmické složky, krátkodeché periodické vedené melodie, četně zdobené.

Couperinova nejznámější a nejvýznamnější díla - **Le goûts réunis ou nouveaux concerts (1724) a obě Apoteózy 1724 a 1725** - na Lullyho a na Corelliho. Právě tato jeho díla tvořila dokonalé sjednocení francouzského a italského slohu.

V předmluvě ke Sjednocenému vkusu z r. 1724, Couperin píše: "Italský a francouzský styl na dlouhou dobu rozdělili republiku hudby ve Francii. Pokud jde o mně, vždycky jsem hodnotil věci podle jejich hodnoty bez ohledu na autora či jeho národnost. První italské sonáty, které se objevily v Paříži před více než 30ti lety a podnítily mě ke zkomponování podobných sonát, nezdiskreditovaly v mých očích díla Lullyho či díla mých předchůdců, které budou vždy spíše obdivuhodné než napodobovatelné. Tak tedy, právem, které mi poskytuje moje neutralita, nadále zůstávám vedený tím šťastným vlivem, který mě vedl dosud".

Joseph Bodin de BOISMORTIER (Thionville1689; d Roissy-en-Brie, 28 Oct 1755)

Boismortier napsal řadu sólových koncertů, například 6 koncertů pro příčnou flétnu, což je v té době ojedinělé. Některá svá pozdní díla věnoval známému flétnistovi M. Blavetovi, pro nějž psal mj. též Telemann své pařížské kvartety..

Boismortier se též zajímal o nové typy nástrojových obsazení a experimentoval se zvukem (zde rovněž narážíme na paralelu s Telemannem). V té době pronikají do vyšších společenských kruhů některé nástroje z lidové hudby, např., musette - dudy, které se vyskytují v několika jeho dílech. Nejvíce se však věnoval nástrojovým kombinacím obsahujícím flétnu.

GAMBA

Francouzskou barokní tvorbu pro violu da gamba reprezentuje především tato klíčová trojice autorů: Monsigneur (Jean) de Sainte-Colombe, Antoine Forqueray (o němž se tvrdilo, že hraje jako ďábel) a zejména Sainte-Colombův žák Marin Marais, jehož hra byla označována jako andělská. Oba posledně jmenovaní virtuosi a skladatelé byli velkými rivaly. V pramenech můžeme dokonce najít „bulvární“ zprávy: jedna z nich např. praví, že Forqueray cvičil v uzamčeném pokoji, aby Marais nemohl odpozorovat jeho hráčské triky, avšak Marais jej sledoval ze stromu naproti jeho okna.

Francouzská gambová hudba byla fenoménem par excellence: tvořila protiklad ke zvukově mohutným operám, jak je komponoval především Jean-Battiste Lully, a byla současně jakýmsi pendantem k francouzské tvorbě loutnové. Zejména hudba komponovaná pro sólovou gambu nebo pro dva tyto nástroje je velice intimní a má až avantgardní charakter, tvoří jakýsi „svět sám pro sebe“. Pozoruhodné však jsou i skladby pro gambu s doprovodem bassa continua.

Jean de Sainte-Colombe (narozen v letech 1658–87, zemřel před r. 1701) je osobností, o níž víme pouze velmi málo. Dlouho nebylo známo ani jeho křestní jméno, neznáme přesná data jeho narození a úmrtí. Datum jeho smrti odvozujeme od r. 1701, v němž napsal M. Marais *Tombeau pour Monsieur de Sainte-Colombe*, tedy skladbu na památku svého učitele. Přestože Sainte-Colombe žil a koncertoval v Paříži, zřejmě nechtěl získat žádný post u dvora, nebo - což je méně pravděpodobné - mu tento post nebyl nabídnut. Podle některých muzikologů je nedostatek informací způsoben Sainte-Colombovou skromností, díky níž se držel stranou všech poct. Přesto jeho tvorba rozhodujícím způsobem ovlivnila celou následující gambistickou generaci a právě on byl prvním, který vnesl do gambové literatury její nezaměnitelná nástrojová a výrazová specifika. Jeho hudba má většinou závažný charakter, často přímo vyhledával disonance. Dochovalo se 180 jeho skladeb pro sólovou gambu a 67 koncertů pro dvě gamby. Výrazově expresivní skladbu *Les Pleurs* (Pláč) můžeme znát z již zmíněného filmu *Všechna jitra světa*.

Sainte-Colombe měl nejméně jednoho syna, který je znám jako **Monsieur de Sainte-Colombe le fils** a jenž žil nějaký čas v Londýně jako gambista. Z kusých pramenů víme, že v r. 1713 se uskutečnil benefiční koncert na jeho počest. Je autorem několika suit pro sólovou violu da gamba, které jsou jakýmsi kompendiem všech možných dobových způsobů kompozice pro sólovou basovou gambu.

Marin Marais (1656 - 1728) je považován za nejlepšího gambistu ve Francii 17. století. Tento Sainte-Colombův žák byl rovněž žákem J.-B. Lullyho, který jej v pokročilejším věku často žádal, aby ho zastoupil a dirigoval jeho opery. Marais sám také zkomponoval několik oper v duchu lullyovské tradice, z nichž nejpozoruhodnější je pravděpodobně *Alcyone*. Především však zanechal více takřka 600 skladeb pro violu da gamba, které patří k nejlepším ve svém žánru a které vyšly tiskem v pěti knihách v letech 1686 -1725. Nechybí ani díla pro gambu a continuo, po vzoru svého učitele psal i pro dvě a dokonce pro tři gamby. Byl též vyhledávaným pedagogem.

Antoine Forqueray (1672 -1745) byl synem houslisty a tanečního mistra Michela Forquereye a podobně jako Marais se stal gambovým virtuosem. Zastával rovněž místo u dvora a spolu s Maraisem tvořil špičku gambové virtuosity ve Francii. Jeho mimořádný talent a až akrobatická virtuosita byla několikrát popsána v dobových francouzských časopisech *Mercure galant* a *Mercure de France*. Forqueray zkomponoval kolem 300 skladeb pro violu da gamba. Tyto kusy jsou technicky velmi obtížné a vyznačují se výraznou melodikou.